

WALK OF PEACE

2023

Aa-landen

Wat is dat eigenlijk de 'Walk of Peace'?

(artikel in het wijkblad AAKWAA om de wijkbewoners op te roepen mee te doen aan de Walk of Peace.

De start van de Vredesweek in Zwolle is dit jaar op zaterdagmiddag 16 september met de Walk of Peace in de AA-landen. Het Vredesplatform Zwolle nodigt je uit om mee te lopen of te fietsen! Het thema is: Klimaat en Vrede. Dit is een prachtige gelegenheid om op bezoek te gaan bij groepen en organisaties in de AA-landen wijk die zich inzetten voor verbetering van het woonklimaat door vergroening, verbetering van het leefklimaat en een beter sociaal klimaat op kleine of grotere schaal. Wie zet zich in om temperatuurstijgingen in jouw wijk te beperken door bomen te planten? Wie maakt werk van het verbeteren van hoe mensen in de wijk met elkaar omgaan? Ben je geïnteresseerd? Loop of fiets dan mee!

We starten op 16 september om 13.30 bij 'De Werkschuit', Rijnlaan 200. Eerst gaan kinderen gedichten voorlezen die ze gemaakt hebben met stadsdichter Bauke Maas. We onthullen de nieuwe Vredesengel met Klimaatbol(len) waaraan ook door kinderen samen met Kunstenaar Jacomijn Schellevis is gewerkt. Daarna gaan we in kleine groepjes de wijk in om te zien wat er op interessante plaatsen door actieve wijkbewoners wordt gedaan. De afstand die we lopen zal zo'n 2 á 3 km zijn, de fietsgroepjes fietsen iets verder. Alle wijkbewoners, dus ook kinderen van alle scholen in de wijk en hun ouders zijn welkom! Om een uur of vier komen we weer samen bij de school met een om nog even te genieten van een verrassende afronding. Het gaat bruisen in de wijk! De Walk of Peace zal aanhaken bij de Sionskerk, een Groene Kerk, die op 16 september ook activiteiten doet rond klimaat en vrede waar de kinderen o.a. insectenhôtels gaan maken. Groepjes gaan ook naar de Bolder waar het nieuwe cursusjaar ingewijd wordt, met o.a. het Repair Café. Het project Centraal Wonen zal één van de interesse plaatsen zijn. Op de biologisch Moestuin 'De Brinkhoek' hoor je hoe ze samen werken voor gezond voedsel zonder gif. Daarnaast zijn er nog hele boeiende andere plaatsen in de wijk.

Wist u dat het in grote delen van de Aa-landen op een warme dag wel 7o koeler is dan in het centrum? Wat wordt er gedaan om dit voor elkaar te krijgen? Wie doet dat? Interessant voor iedereen die in deze mooie wijk woont en ook voor mensen uit andere wijken!

Loop of fiets mee op 16 september en maak kennis met deze mooie activiteiten in de wijk. Je hoeft je niet op te geven, kom om 13.30 bij de Werkschuit.

Marlies en Sytse Tjallingii, Aart Hoogcarspel en Raymond Nagelmaeker, zij vormen het Vredesplatform Zwolle. Kijk ook op: <https://vredesplatformzwolle.com>

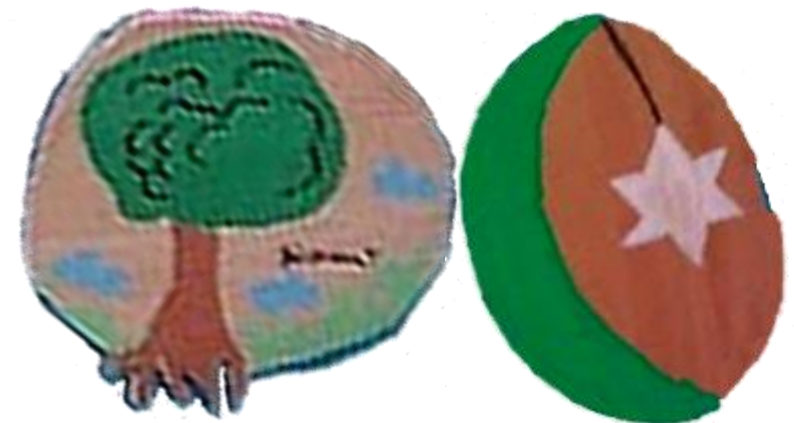

Vorig jaar: onthulling van de Vredesengel met kinderen van de kinderraad en de wethouder Monique Schuttenbeld in Assendorp

Creativiteit van kinderen op het grote Kerkplein over Klimaat en Vrede:

Bij de voorbereiding van de Walk of Peace werden verscheidene activiteiten gedaan: Creativiteit van kinderen over Klimaat en Vrede om de 'bollen' die aan de Vredesengel toegevoegd werden als symbool voor de zorg voor het Klimaat en het milieu onder supervisie van Jacomein Schellevis en Jolan van de Waeter op het Grote Kerkplein op woensdag 6 september.

Lessen over Vrede en klimaat aan groep 6 in de Werkschuit door Sytse Tjallingii (Vredesplatform) op donderdag 7 september

Powerpoint en Opdracht

Vrede en **Klimaat**
Wat betekent Vrede' voor jou? Wat betekent Klimaat' voor jou?

Wat doe jij voor het klimaat?

Korter douchen, dus minder energie gebruiken, dus minder broeikasgas.

Minder warm water bij het afwassen.

Minder vlees eten, vlees kost heel veel energie, voor productie en transport

Minder melk, boter, kaas en eieren, zuivel kost veel energie voor productie en transport.

Minder auto, meer fietsen.

Minder nieuwe kleren

In de winter minder hoge temperatuur in huis

Eigen beker, geen wegwerp bekers.

Verspil geen voedsel, neem kleine porties op je bord

Licht uit doen als je weggaat uit je kamer

Wat doe jij voor de Vrede?

Ong, oor en hart hebben voor elkaar

Samen werken

Verantwoordelijkheid nemen voor jezelf en elkaar

Constructief conflicten op lossen

Op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen

Open staan voor verschillen tussen mensen.

Elkaar helpen.

Elkaar begrijpen

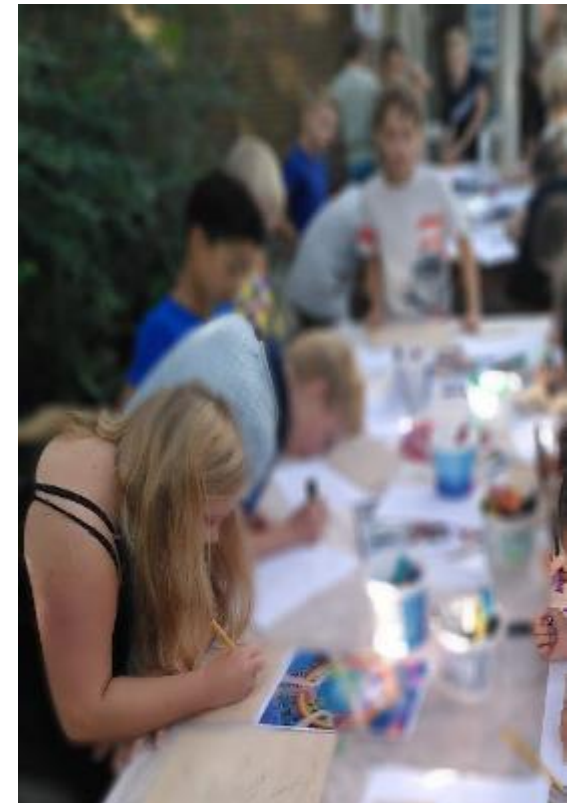
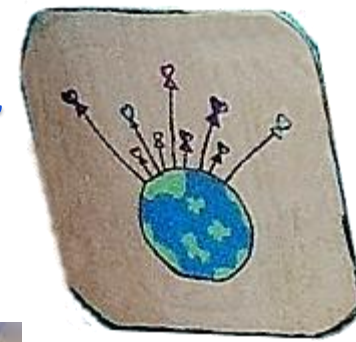

Wanneer zeg je stop?

Creativiteit met triplex over vrede en klimaat met de klas en met de BSO-kinderen

Gedichten schrijven met de Stadsdichter Bauke Vermaas bij de Werkschuit en de BSO

Het dagboek van... Eten en drinken
om wordt weg gevoed.
Drinken ook.
Waarom is dat zo vaak?
Het klimaat is niet zo goed hoor!

Floortje Bolma

Ik
bin de zon
de moeder
van de planeten
een grootster
van ons sterrenstelsel

Lauren

een wereld zonder mensen

ik ben een wereld zonder mensen
ik heb een vriend, en die heeft mensen
en daar gaat het niet goed en er is
klimaat verandering en bij mij gaat het
goed want ik ben een wereld zonder mensen

lena dijkhuizen

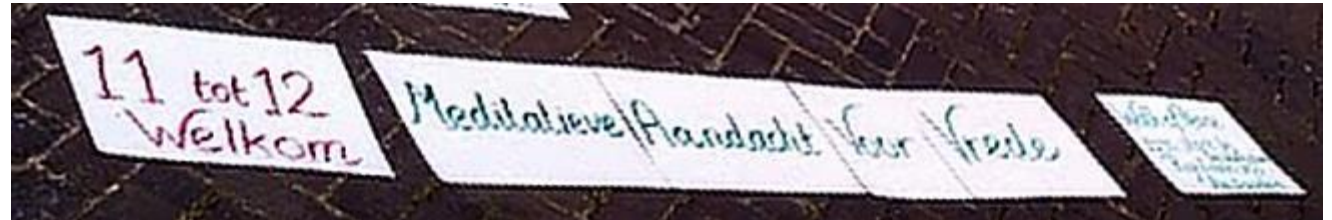

Stille aandacht voor Vrede

Rode Toren Plein van zaterdag 16 september van 11.00 – 12.00

Voorafgaande aan de Walk of Peace was er Meditatieve Aandacht voor Vrede op het Rode Torenplein, georganiseerd door de Stille werkers in Zwolle in samenwerking met het Vredesplatform Zwolle. Er werd uitleg gegeven aan enkele voorbij gangers en onderling in stille naar elkaar geluisterd over vrede.

1. Start bij de deWerkschuit

Onthulling van de wereldbol an andere planeten, die het klimaat symboliseren

1. Start bij de deWerkschuit

Het gedicht van de stadsdichter Bauke Vermaas en gedichten van de kinderen

STAPPEN

*stapje voor stapje zoeken we
naar wegen om de vrede dichterbij
te brengen, proberen we begrip
te kweken uit weerbarstig zaad
soms gaat het moeizaam en lijkt
de grond ongeschikt voor groei*

*we weten wel dat we zelf ook
geen engelen zijn, dat elke stap
voor ons toch veilig dichtbij huis is
dat we meer kunnen doen – of laten:
minder keuren, minder wijzen,
minder zeuren, meer luisteren*

*beginnen met verrast zijn door
wat in een onbekende leeft
ontdekken hoe vrede
tot bloei komen kan
als we alle kleuren
in een ander kunnen zien*

*De ramen van
de school
hangen vol
met gedichten
van de
kinderen*

*Bauke leest haar eigen gedichten voor en die
van de kinderen*

TEGELS

*tegel voor tegel vegen we
het grijs uit de straten
we vullen de gaten met
verse aarde en groen
geven wormen en water
egels en bijen vrij spel*

*we weten wel dat het niet
genoeg is, dat elk geveltuintje
helpt maar dat we zelf
meer kunnen doen – of laten:
mindervliegen, minder
vlees, minder nieuw*

*beginnen met verrast zijn
door wat onder stenen leeft
ontdekken wat er in
beweging komen kan
als we de kleuren
van de stad veranderen.*

Bij de opening aanwezig: Extinction Rebellion

Ban Ki-Moon (Voormalig VN Secretaris Generaal zegt: **'Dit is een noodtoestand, en noodtoestanden vragen om noodactie.'**)

We overtreden als XR bewust, vreedzaam de wet met acties om aandacht te vragen voor de vernietiging van de Aarde.

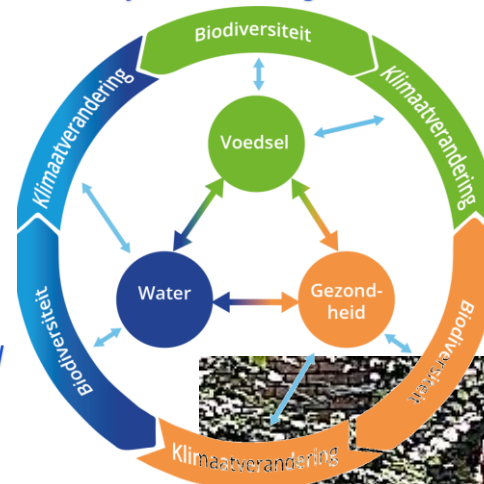
Gesteund door de geleefde kennis van Inheemse volken over de hele wereld en de overgrote consensus in de wetenschap roepen wij gewetensvol, en in vol bewustzijn van de gevolgen, een staat van Rebelle uit tegen onze overheid. We rebelleren in solidariteit met iedereen in het centrum van de klimaat- en ecologische crisis.

We rebelleren uit een diepe liefde voor de Aarde en haar bewoners. We rebelleren voor het leven. Behalve de bekende blokkades van snelwegen die nu volop in het nieuws zijn, organiseert XR ook, meetings, lezingen, bijkletsavonden, gezellige avonden, trainingen, studiebijeenkomsten ook in onze buurt. In een voorlichtingsvideo leggen leden van XR uit hoe de klimaatcrisis ook te maken heeft met oorlog en vrede, met honger en vluchtelingenstromen:

<https://tube.rebellion.global/w/50a52570-6c94-45cb-bf47-1113ab48ac09>

Wij zijn mensen uit alle hoeken van het land, van verschillende leeftijden en achtergronden. Wat ons bindt is een diepe zorg om de klimaat- en ecologische crisis en het leven op Aarde. Wij zijn grootouders, ouders en kinderen die deel uitmaken van een internationale beweging die strijdt voor een leefbare en rechtvaardige planeet. De klimaatwetenschap en de geleefde kennis van Inheemse volkeren over de hele wereld is overduidelijk: we bevinden ons in een ongekende klimaat- en ecologische crisis. We stevenen af op de zesde massa uitsterving.

Toch weigeren regeringen over de hele wereld eerlijk te zijn over de klimaatcrisis of deze serieus aan te pakken. Door de kortetermijnbelangen van de allerrijksten op de eerste plaats te zetten, spelen ze Russische roulette met de Aarde en haar bewoners. De overheid moet de feiten onder ogen zien en deze existentiële bedreiging bestrijden.

Bij de opening aanwezig: Amnesty International

AMNESTY
INTERNATIONAL

Amnesty International is een wereldwijde beweging van 10 miljoen mensen die strijden tegen onrecht. In meer dan 150 landen voeren we actie voor gerechtigheid, vrijheid, menselijke waardigheid en gelijkheid. Ons werk beschermt en versterkt mensen – van het afschaffen van de doodstraf tot het opkomen voor de vrijheid van meningsuiting, en van het beschermen van de rechten van mensen die in een ander land bescherming zoeken tot het strijden tegen onderdrukking en onterechte vervolging. We weten hoe we onze miljoenen supporters kunnen mobiliseren tegen onrecht. Dit doen we namelijk al meer dan 60 jaar. De Actiegroep van Amnesty Zwolle organiseert lokale acties, die betrekking hebben op mensenrechten wereldwijd. Naast lokale evenementen zet de actiegroep zich ook in voor landelijke acties, zoals Amnesty's Schrijfmarathon, de Internationale Vrouwendag (8 maart), de Dag van de Mensen-rechten (10 december) en het Nationale Bevrijdings-festival (5 mei). De Amnestygroep Zwolle heeft ook flexers: Zij doen incidenteel, als ze tijd hebben, mee met schrijfacties. Een handje extra bij onze schrijfacties is vaak wenselijk. Nieuwe vaste leden én flexers zijn zeer welkom! Elke anderhalve maand vergadert de Actiegroep bij een lid thuis en we hebben onderling mail- en app-contact. We schrijven brieven aan autoriteiten met vaak cc aan de ambassades van deze landen. De Schrijfgroep distribueert maandelijks 3 Amnestybriefcases aan tientallen individuen en aan ongeveer 7 kerken die deze cases aan hun kerkbezoekers aanbieden. Men kan dan een handtekening onder de brief zetten of de kant en klare brieftekst zelf versturen aan een autoriteit met vaak cc aan de ambassade.

<https:// zwolle.amnesty.nl>

Bij de opening aanwezig: COC

Het COC zet zich actief in voor een diverse en inclusieve samenleving. We verbinden de regenboogbeweging en komen op voor emancipatie, acceptatie en gelijke rechten voor alle lhbt+ personen.

COC Zwolle komt op voor de belangen van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, trans- en interseksuele personen (LHBTI+).

We zetten ons in voor gelijke rechten, emancipatie en sociale acceptatie van LHBTI+ in onze regio. We streven naar een samenleving waar mensen zich tot hun volle potentieel kunnen ontwikkelen, ongeacht hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit of -expressie en geslachtskenmerken.

Vanuit Connected biedt COC Zwolle op verzoek van een vluchteling een luisterend oor, we faciliteren kennismakingen, fungeren als vraagbaak en verwijzen door naar de juiste instantie. Connected werkt samen met het COA en met Vluchtelingenwerk Midden-Nederland, en is met name actief in het AZC in Dronten

1 De Mostertbrug

Peter Vader staat op de Mostertbrug over de rivier de Aa. Deze brug over de Westerveldse Aa rivier is genoemd naar Gerard Mostert. Peter vertelt het verhaal over Mostert. Hij was hoofd van de Gemeentelijke plantsoenendienst. Hij heeft veel gedaan voor het groen van de stad. Door zijn werk met anderen kreeg Zwolle de prijs van De Groenste Stad van Europa. Bij uitbreiding van de stad liep het landschap via groene vingers de bebouwing in. Dat is op verschillende punten in de stad gebeurd, bijv. in de Aa-landen. Het Aa-park, is een stuk natuur midden in de wijk, de rivier de Westerveldse Aa, met beperkt beheer langs het water en intensiever onderhoud dicht bij de huizen. Het park is een bijzonder park, met idyllische doorkijkjes over dit stromende riviertje. De wijk is met veel groen ruim en afwisselend opgezet. Kleine groene 'parkjes' in de wijk met speeltoestellen voor de kinderen. Het Westerveldse Bos is ook een plan van hem. Gerard was één van de grondleggers van de Nationale Boomfeestdag.. En nog zoveel meer, hij deed ook veel voor mensen met een handicap, bijv. een tuincursus voor blinde mensen. Na de eerste cursus kreeg hij de reactie dat ze zoveel geleerd hadden; hij gaf ze een tweede cursus gratis. Hij was bevlogen, kreeg dingen voor elkaar. Gerard Mostert heeft ervoor gezorgd dat het buitengebied naar de stad gebracht is. Hij was zijn tijd heel ver vooruit in een periode waarin er bij stedelijke ontwikkeling veel focus lag op grijs en steen. Het is zijn groene erfenis waar we nu van genieten en waardoor de Aa-landen de groenste wijk van Zwolle is.

GERARD MOSTERTBRUG
Gerard Mostert (1928 - 2020)

Hij gaf Zwolle de "groene vingers" o.a. in Aa-landen: de natuur langs de Westerveldse Aa en het Westerveldse Bos, tevens de grondlegger van de Boomfeestdag.
Mede dankzij hem was Zwolle in 2006 de groenste stad van Europa.

Interesseplaats 2

2 Het IVN

Bij de maaslaanbrug lopen langs de Westerveldse Aa over de Mostertbrug

Marjolein Koopmans van het IVN (Natuureducatie) leidt ons rond. Zij leidt ons langs de rivier de Westerveldse Aa vooral om naar de biodiversiteit te kijken. Hoeveel soorten planten staan er in dit gebied en welke zijn dat?

Biodiversiteit is een belangrijke bondgenoot in het aanpakken van klimaatverandering. Maar klimaatverandering verstoort zelf ook ecosystemen en veroorzaakt een achteruitgang in biodiversiteit.

Een gecombineerde benadering is nodig om ervoor te zorgen dat maatregelen ter bestrijding van het ene probleem het andere niet erger maken. In een landschapgerichte benadering wordt de natuur ingezet voor een groene en veilige toekomst.

Zonder voldoende biodiversiteit kunnen ecosystemen niet goed functioneren. Dat heeft dus gevolgen voor de zuurstof die we inademen en het voedsel dat we verbouwen. En juist deze spelen een belangrijke rol bij het verminderen van klimaatverandering. Graslanden, bossen, natte natuur, bodems en oceanen nemen bijvoorbeeld broeikasgassen uit de atmosfeer op. Sinds de industriële revolutie hebben ze samen ongeveer 60% van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen vastgelegd, waardoor klimaatverandering aanzienlijk beperkt is gebleven. Gezonde ecosystemen fungeren ook als klimaatbuffer, bijvoorbeeld door grote hoeveelheden water op te nemen bij overstromingen, of juist door water vast te houden bij droogte. Zonder duingebieden of uiterwaarden staat Nederland er slecht voor, wanneer de zeespiegel stijgt. Hoe groter de biodiversiteit, hoe meer veerkracht tegen klimaatveranderingen. Biodiversiteit is dus een onmisbare bondgenoot bij het tegengaan van de impact van klimaatverandering op landschappen. (Bron: Wageningen University Research)

WALK OF PEACE

Interesseplaats 3

3 Grootouders voor het Klimaat

Boterdiep 12, het Huis van Jan en Gery Woltinge.

Wij gunnen alle kleinkinderen een leefbare wereld.

Daarom roepen wij overheid, bedrijfsleven en burgers op om het klimaatprobleem voortvarend aan te pakken. Grootouders zijn extra bezorgd over de toekomst van hun kleinkinderen. Zij zetten zich in voor toekomstige generaties. Geef je kleinkind een leefbare wereld cadeau. Het klimaat verandert door de manier waarop wij omgaan met onze planeet. Je ziet het weer steeds extremer worden. Tropische regenbuien en smeltende ijskappen. Snellere zeespiegelstijging dan gedacht. Zo'n wereld wil je niet. Wij zijn er zeker van dat we samen de wereld leefbaar kunnen houden! De oplossingen zijn voorhanden. In Nederland zijn de Grootouders voor het klimaat vanaf december 2016 actief. Als beweging oefenen we druk uit, bijvoorbeeld op de politiek. Als beweging stimuleren en inspireren we elkaar. En we kunnen de kennis en het bewustzijn vergroten bij anderen: er is dringend actie nodig van elke bewoner van onze planeet. Wij ondersteunen demonstraties maar creëren ook klimaatvriendelijke huizen. De verduur-zaming van de energievoorziening voor burgers en kleine bedrijven gaat te langzaam en ondanks de lage kosten voor opwekking van duurzame energie betalen we hoge tarieven aan de (vaak buitenlandse) energieleveranciers. Dat kan anders. Door zelf stroom op te wekken en/of via energiecoöperaties en deze stroom zonder winsttoegemerk aan de leden en klanten te leveren, nemen we de energievoorziening in eigen hand, betalen we redelijke tarieven en kunnen we de transitie naar duurzame energie versnellen. Er zijn nog veel manieren om energie te besparen. Op 9 september blokkeerde Extinction Rebellion weer de A12 om een einde aan de fossiele subsidies te eisen. Een groot aantal klimaatorganisaties, waaronder de Grootouders, hield dichtbij een supportdemonstratie. Naar schatting 10.000 mensen verzamelden in de brandende zon voor het podium, zochten de schaduw of wandelden door de bomenlaan richting de A12.

(Bron de Website: <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/>)

biologische koekjes

Elektrisch koken Inductie koken. En: ketel water bóven op een pannetje waarin je bijv. aardappelen kookt. De restwarmte verwarmt het water in de waterketel; je staat versteld hoe warm dát water dan wordt; van die restwarmte dus...

De 5R-en van verminderen van afval/spullen:

1. Refuse - weigeren: Wat je niet koopt/aanneemt wordt ook geen afval (en kost geen energie en stoot geen CO² uit)
2. Reduce – verminderen: Door minder te kopen en minder te gebruiken hoef je ook minder weg te gooien
3. Reuse – hergebruiken: Opknappen, repareren en ruilen van spullen, langer gebruiken
4. Recycling – grondstoffen hergebruiken, pas als je een product echt niet meer kunt gebruiken, zorg dan dat het op een goede manier verwerkt wordt. Papier en karton, plastic apart. (Dit is dus pas de 4e R.)
5. Rot – composteren: Gooi de GFT afval in de groene container of composteer zelf.

zonnepanelen

Ketting aan regenpijp om water in een grote emmer te leiden

Interesseplaats 4

4 Repair Café Aa-landen

In het Wijkcentrum De Bolder, Dobbe 29, Riet Poppe vertelt bij het Repair Café

In het Wijkcentrum 'De Bolder' in de Aa-landen vindt elke 3e vrijdag van de maand het Repair Café plaats. De hoofddoelstelling van het Repair Café is het met elkaar kapotte spullen een nieuw leven geven! Een duurzaam initiatief in deze veelzijdige, groene wijk!

Duurzaamheid is een aspect waar we niet meer om heen kunnen, willen we onze aardbol leefbaar houden. Verlengen van de levensduur van een product is een manier om de afvalberg te verminderen en grondstoffen beter te benutten zonder dat (milieubelastende) processen nodig zijn om weer nieuwe producten te produceren. Helaas is het steeds meer gebruikelijk om een product dat stuk is, weg te gooien. Vaak weten we niet hoe het gerepareerd kan worden en winkels zijn nauwelijks ingesteld om iets te repareren.

Sociaal contact voor de Vrede

Het idee achter Repair Café is om een plek en moment te hebben waar buurtgenoten met kapotte spullen in contact komen met vrijwilligers. Deze zien, herstellen als uitdaging. Ze willen samen de klus klaren! Door gezamenlijk een probleem onder de loep te nemen ontstaat een plek om mét elkaar en ván elkaar te leren! Behalve je eigen kennis aanvullen of overdragen, ontmoet je andere wijkbewoners met dezelfde hobby of buurtgenoten die jou verder kunnen helpen! In de Aa-landen is het Repair Café opgezet in samenwerking met de wijkvereniging SWA. Het wordt één keer per maand op vrijdag geopend en vindt plaats bij de SWA in de Bolder. Openingstijden zijn: (buiten de schoolvakantie) elke 3e vrijdag van de maand in De Bolder van 12:00-16:00 uur. (Bron: <https://www.wijkgemeenschapaalanden.nl/wat-doet-de-swa/repair-cafe-aa-landen>)

Interesseplaats 5

5 Sionskerk Groene Kerk

Insectenhotel bouwen

Glanerbeek 10, Kees Kloosterman vertelt wat de Sionskerk doet.

Groene kerk

Samen invulling aan de Bijbelse opdracht van goed en recht doen omwille van de naaste en de God die alles schiep

Een kerk mag zich groen noemen als zij actief aan de slag wil gaan met duurzaamheid, sociale rechtvaardigheid en het vergroenen van de eigen gemeenschap. Van een groene kerk wordt verwacht dat zij met haar leden ieder jaar één duurzame stap zet.

Dit kunnen stappen zijn op het gebied van inkopen, omgaan met geld, geloof en inspiratie, beleid, energiebesparing, energieopwekking en omgang met natuur. Ons handelen en onze houding ten opzichte van de schepping heeft veel invloed op milieu en klimaat. De Schepping waar we onderdeel van zijn én afhankelijk van zijn. Vanuit een besef dat de aarde van God is en er hoop is voor de schepping, willen groene kerken zoeken naar een manier van leven die hieraan recht doet.

Insectenhotel

Er wordt hier ook gewerkt voor insecten. Vlinders, fruitvliegen en bepaalde kevers kunnen wel hittegolven overleven, maar de mannetjes en vrouwtjes blijken daarna gesteriliseerd te zijn en kunnen zich niet meer voortplanten. Ze worden zo een soort 'levende doden'. Hommels blijken in het bijzonder vatbaar te zijn voor hitte, en klimaatverandering is nu aangewezen als de hoofdoorzaak van de afname bij verschillende soorten. Koudbloedige insecten horen bij de organismen die het zwaarst getroffen worden door klimaatverandering. Dat komt doordat hun lichaamstemperatuur en hun stofwisseling zo sterk gekoppeld zijn aan de omgevingstemperatuur.

Een belangrijk punt van zorg bij de afname van insecten in een warmer wordende wereld is dat planten – waar insecten van afhankelijk zijn voor voedsel en schuilplaatsen – ook veranderingen doormaken door het klimaat. En als het aantal insecten vermindert, dan zie je dat uiteindelijk ook terug hogerop in de voedselketen. Dit merk je de afgelopen tientallen jaren al bij allerlei vogelsoorten en insecten. Zie ook: www.clo.nl/indicatoren/nl1052-aantal-bedreigde-planten--en-diersoorten

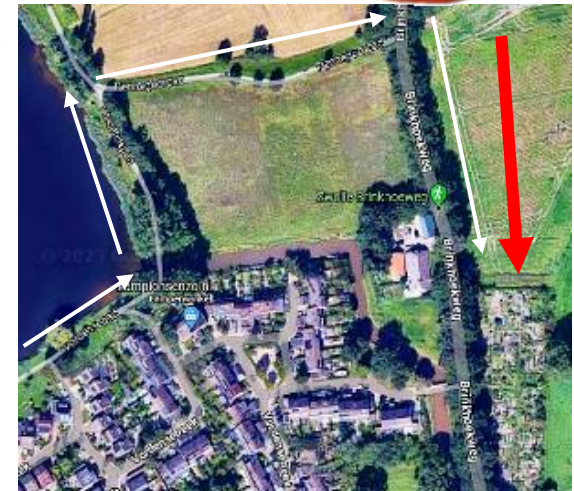
6 Moestuin de Brinkhoek

Via het Vordensepad en het Pennegoorpad kom je op de Brinkhoekweg. Harry van Vilsteren is één van de leden van de moestuinvereniging hij gaf de rondleiding.

Zoals je waarschijnlijk weet heeft een biologische moestuin een goede bijdrage aan het tegengaan van klimaatverandering. De bodem staat centraal. Door deze zo gezond mogelijk te maken verbeter je haar vermogen om koolstof vast te houden. Hoe meer koolstof we in onze bodem kunnen vastleggen, hoe groter de kans dat we de opwarming van de aarde weten te beperken.

In de Moestuin de Brinkhoek gebruiken ze geen bestrijdingsmiddelen. Ze zorgen dat de bodem altijd bedekt is met planten. Ze kiezen voor planten die de biodiversiteit bevorderen. Ze verbouwen groenten en fruit. Ze composteren plantenresten en gft-afval. En gebruiken alleen biomest. Hierdoor bouwen ze aan een gezonde bodem die veel koolstof (CO₂) kan opslaan. Daarnaast zorgt het zelf verbouwen van groenten ervoor dat jouw voedsel minder transportkilometers hoeft af te leggen – wat ook CO₂-uitstoot bespaart. Overal waar mensen meer groenten en fruit eten, eten ze ook minder vlees en zuivel. De veeteelt geeft in de wereld 14,5% van de broeikasgasemissies en 70% van het agrarische landgebruik. De productie van veevoer vergt 41% van het agrarische watergebruik.

Het mooie van zo'n vereniging waarin de leden samenwerken om in een moestuin te werken is dat dit ook de vrede bevordert. Overal waar mensen voor elkaar en voor de aarde zorgen, is vrede. (Zie ook: <https://www.youtube.com/watch?v=-1xTCQn0Gd0>)

Aardbeien: Fruit van de moestuin

7 Centraal Wonen Middelblok

Rijnlaan 217A, Francis van der Loos zal jullie hier rondleiden.

Centraal wonen Middelblok is een bijzonder project: 35 appartementen, in een hoefijzervorm gebouwd, verdeeld over zes 'clusters', omsluiten een prachtige centrale tuin. Er is een gemeenschappelijke ruimte waar gezamenlijke activiteiten worden gehouden. De bewoners zetten zich met en voor elkaar in voor een goede sfeer en leefomgeving. Dat betekent een bijdrage voor het Klimaat én voor de Vrede, op kleine schaal heel concreet. Er worden een aantal maatschappelijke doelstellingen nagestreefd zoals ontplooiingskansen voor ieder individu, emancipatie, bewust omgaan met het milieu, solidariteit en sociale rechtvaardigheid. Bij de bouw was ook al veel aandacht voor milieuvriendelijk en energiezuinig wonen. De woningen werden goed geïsoleerd. Er kwamen werkgroepen, iedereen diende in een werkgroep zijn/haar bijdrage te leveren. Bijvoorbeeld de Energiegroep, de Groep Duurzaamheid, de Tuingroep. Er werd gekozen voor een grote gezamenlijke binnentuin in plaats van een binnen-parkeerplaats.

Hier kom je elkaar 'vanzelf' tegen. Je kunt er even een bakkie doen, een gesprek hebben op een rustige plek, samen eten. Er lopen ook poezen van diverse bewoners rond; af en toe één van de hondjes die z'n baas of bazin uitlaat; en natuurlijk Kip, onze bijna onverwoestbare tuingenoot. De tuin heeft behalve het groot centraal deel met fruitbomen, ook een omsloten bloementuin, een stilletuin met vuurplek, een stuk waar de kinderen zich kunnen uitleven met o.a. bouwsels maken, een zandbak voor de kleintjes en binnenkort een nieuw speel-

toestel. Elke maand is er een gezamenlijke tuindag voor wat belangrijke klussen voor dat seizoen. Denk maar aan wieden, snoeien, fruit oogsten van een aantal fruitbomen, heggen knippen, eventueel zaaien of nieuwe struiken planten.

8 Eetbare Plantentuin

Lauwers 46, Hier woont Ineke Klein Tijsseling,

Ineke laat je met enthousiasme zien hoe je thuis eetbare planten in je tuin kunt laten groeien en dus voor een deel je eigen voedsel kunt verbouwen ook in een gewone 5 x 7 m. voortuin en 10 x 6 m achtertuin.

Je ziet een groot contrast met de burens (links boven). Het lukt nog niet om omwonenden zover te krijgen dat ze dit ook doen. Ze heeft twee appelbomen en een vijgenboom. Verder aardbeien en veel kruiden. Dit zijn o.a. Salie, Oregano, Rozemarijn en Tijm. De achtertuin wil ze ook ontwikkelen als voedseltuin. Ze kiest ervoor om de grond zoveel mogelijk te bedekken met kruiden zodat de CO2 goed wordt vast gehouden.

Net als in de Moestuin de Brinkhoek zijn hier de grote voordelen voor het klimaat omdat er geen transport nodig is en bewustzijn voor de zorg voor het klimaat toeneemt.

Eten belast het klimaat, door energiegebruik en de uitstoot van broeikasgassen (CO2, methaan en lachgas). Voor de productie is bovendien een groot deel van het beschikbare land en water nodig.

Het produceren van dierlijk voedsel brengt onlosmakelijk milieuproblemen met zich mee, zoals mestoverschot en overbevissing. In totaal ontstaat ongeveer een derde (20-35%) van alle klimaatbelasting door het maken en eten van voedsel. Van klimaatverandering, biodiversiteitverlies en verstoring van de stikstofkringloop worden de ecologische grenzen van de aarde overschreden.

Ook de kringlopen van fosfor en water, zijn direct gekoppeld aan de productie van voedsel.

Duurzamer eten verhoogt de ecologische draagkracht van de aarde. Door duurzamer eten te kiezen, putten we de beschikbare bronnen minder snel uit.

Tijm

Salie

Rozemarijn

oregano

Voortuin met veel eetbare planten

Afsluiting bij de werkschuit met het bedanken van Arjan Wierenga directeur van de Werkschuit

Arjan krijgt een kaart met een uitvouwbare vredesduif, het lijkt of hij zo weg kan vliegen

Afsluiting met de Big Band van het Meander College

